

กระบวนการเรียนรู้ในการจัดการขยะของโรงเรียน กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านกิโลสาม ดำเนินท่าเบิก อําเภอเมืองสาระแก้ว จังหวัด
สาระแก้ว (SCHOOL WASTE MANAGEMENT: THE LEARNING PROCESS: A CASE STUDY OF BAN KILO SAM
SCHOOL, THAILAND)

ว่าที่ร้อยตรีหญิงน้องนุช เก้าลีม 4737801 SHEV/M

สค.ม. (สิ่งแวดล้อม)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ปลศต. มองชอน, สค.ม. (สังคมวิทยา), M.O.H., ชุดมา แสงเงิน, ศม.ด. (สิ่งแวดล้อม),
จิราพร จักร์ไพบูลย์, สค.ม. (สิ่งแวดล้อม).

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ และปัจจัยที่สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้การจัดการ
ขยะของโรงเรียนบ้านกิโลสาม รวมทั้งศึกษาการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการจัดการขยะตลอดจนผลที่เกิดจาก
กระบวนการเรียนรู้การจัดการขยะในโครงการธนาคารขยะของโรงเรียนบ้านกิโลสาม ทำการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ
เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และไม่มีส่วนร่วม (Non – Participant
Observation) การสัมภาษณ์ข้อเขียน (Structured Interview) และไม่ข้อเขียน (Unstructured Interview) การ
สัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการจัดสมนาคุณ (Focus Group)
ทำการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามมิติ (Triangulation) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา
(Content Analysis)

ผลจากการศึกษาพบว่า กระบวนการเรียนรู้การจัดการขยะของโรงเรียนบ้านกิโลสามแบ่งออกได้เป็น 5 ขั้นตอน คือ¹
การรับรู้และตระหนักรู้ในปัจจุบัน การคิดวิเคราะห์ปัจจุบัน การกำหนดแนวทางแก้ปัจจุบัน การดำเนินการแก้ไขปัจจุบันและการ
ประเมินผลการแก้ไขปัจจุบัน ในส่วนของการศึกษาถ้อยคำการเรียนรู้การจัดการขยะของนักเรียนโรงเรียนบ้านกิโลสาม พบว่า
การเรียนรู้ในการจัดการขยะของนักเรียนเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในระบบโรงเรียน และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในวิธีชี้วิจัย
นอกจากนั้นจากการศึกษาขั้นพบว่ารูปแบบกระบวนการเรียนรู้การจัดการขยะของโรงเรียนบ้านกิโลสาม มีความสอดคล้องกับ
ทฤษฎีองค์การเรียนรู้ของ Peter Senge ตามหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ การเป็นนักเรียนที่อ่อน懦 (Personal Mastery)
ภาพจำของความคิด หรือกรอบความเชื่อ (Mental Model) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม
(Team Learning) และวิธีคิดกระบวนการระบบ (Systems Thinking) และเมื่อทำการศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ใน
การจัดการขยะ พบว่าปัจจัยที่สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ คือ รูปแบบการจัดการสอนที่อ่อนไหวกิดการเรียนรู้ บทเรียน
การเพลี่ยงปัจจุบันร่วมกันในอดีต หลักการทำงานเป็นส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนบ้านชุมชน รูปแบบการบริหารงานของ
โรงเรียน การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ การมีส่วนสนับสนุนของบุคลากรในกิจกรรมด้านต่าง ๆ และแรงจูงใจที่ได้รับ²
ในส่วนของการศึกษาการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการจัดการขยะในโครงการธนาคารขยะผลการศึกษาพบว่ามีความ
สอดคล้องกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff³ ซึ่งได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วม
ตัดสินใจ (Decision Making) การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ (Implementation) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits)
และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) และเมื่อผู้วิจัยทำการศึกษาผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นเบื้องต้นได้เป็น 3 ด้าน คือ ด้าน
นักเรียน ด้านโรงเรียนและด้านชุมชนและครอบครัว โดยด้านนักเรียนกล่าวให้เกิดประโยชน์ในการสร้างอัตลักษณ์ที่พึงประสงค์
ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และองค์ความรู้ด้านการจัดการขยะ และทำให้เกิดเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายใน
และภายนอกโรงเรียน ในด้านโรงเรียนกล่าวให้เกิดประโยชน์ในการถ่ายทอดความรู้ด้านกระบวนการเรียนรู้และ
นวัตกรรมในการแก้ปัจจุบันและกระบวนการเรียนรู้ nanoparticle สำหรับสนับสนุนการเรียนการสอนในด้านผลประโยชน์ที่ต้องชุมชนและ
ครอบครัวก่อให้เกิดประโยชน์ในกระบวนการทำให้ชุมชนมีสภาพแวดล้อมดี และทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีเงินทุนหมุนเวียนที่ได้จากการ
การฝึกอบรมหรือพัฒนา ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้

ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้คือ ในกระบวนการเรียนการสอนของครูได้สร้างบทเรียนที่เน้นกระบวนการล
จริง ให้ความรู้ด้วยการเรียนให้แก่บุคคลที่ต้องการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และกิจกรรมที่เน้นกิจกรรมที่มีวิธีการ
มองหาคุณค่าจากสิ่งที่เป็นปัจจุบัน รวมทั้งในการสร้างวิสัยทัศน์ที่เรื่องได้ตามครูได้ทำการสร้างวิสัยทัศน์ด้วยการทดลองให้
นักเรียนที่เน้นงบประมาณและผลสำเร็จเป็นรูปธรรม และมีกิจกรรมในเชิงปฏิบัติอ้างอิงต่อเนื่องสม่ำเสมอ ข้อเสนอแนะในการวิจัย คือ⁴
โรงเรียนควรจัดให้มีการเรียนรู้ในรูปแบบเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดำเนินงานเรื่องต่าง ๆ ด้วยการจัดเป็นพื้นที่สาธารณะ
สำหรับผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายเพื่อสร้างประสบการณ์เรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นผู้นำในการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ
ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดำเนินงานเรื่องต่าง ๆ ด้วยการจัดเป็นพื้นที่สาธารณะ
โดยการสอนด้วยการฝึกปฏิบัติจากประสบการณ์จริง โดยจัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า คิดวิเคราะห์ ลงมือปฏิบัติ และสรุปองค์
ความรู้ด้วยตัวนักเรียนเอง

คำสำคัญ : กระบวนการเรียนรู้ / การจัดการขยะ/ โรงเรียนบ้านกิโลสาม

SCHOOL WASTE MANAGEMENT; THE LEARNING PROCESS: A CASE STUDY OF BAN KILO SAM SCHOOL , THAILAND

NONGNUCH KAOLIM 4737801 SHEV/ M

M.A. (ENVIRONMENT)

THESIS ADVISORS: PUTSATEE MONZON, M.A., M.O.H, CHUTIMA SANGNGUNA, Dr.IN Ed., JIRAPORN CHUCKPAIWANG, M.A.

ABSTRACT

This study investigated the learning process and supportive factors of the waste management of the Ban Kilo Sam School and investigated of the participation of the school and communities in disposing of waste and the consequences of the learning process of the waste management in the waste bank project of Ban Kilo Sam School. Qualitative research was used. Data collection was by participation observation, non-participant observation, structured interview, unstructured interview, group interview, in-depth interview and focus group. A triangulation method was used in checking data and content analysis was employed in data analyses.

It was found that the learning process of waste management (LPWM) of the Ban Kilo Sam School was divided into 5 steps, i.e. the perception and awareness of the problems, the problem analyses, setting solutions, the implementations and the evaluations. In relation to the nature of the LPWM of the Ban Kilo Sam School, it was found that learning how to dispose of wastes of students originated in the school system and in the life course. It was additionally found that the module of the nature of the LPWM of the Ban Kilo Sam School corresponded with the theory of Peter M. Senge based on 5 principles, i.e. personal mastery, mental model, shared vision, team learning and systems thinking. When supportive factors of LPWM were investigated, it was found that they were models of the course outlines facilitating learning, lessons encountering the past problems, principles of participatory working between the school and the communities, the model of the school administration, support from the government sectors, the shared support of personnel in different activities and motivations. In the studies of the participation of the school and the communities in disposing of wastes in the project of the waste bank, it was found that it corresponded with the participatory model of Cohen and Uphoff, which was divided into 4 characteristics, i.e. shared decision-making, shared implementation, shared benefits and shared evaluation. When the shared benefits gained from the LPWM in the project of the waste bank of Ban Kilo Sam School were investigated, it was found that there were 3 aspects: the students, the school and the communities and the families. In respect to the students, it offered the desired identity helping the students to gain the learning process and knowledge repertoire of the waste management and the networks to exchange both external and internal learning. Regarding the school, it created innovations in building the learning process and the innovation of handling waste. Moreover there are budget for supporting education. The benefits for the communities and the families were a good environment and the equipment of villagers with cash flows from savings and the self sustainability.

Findings in this research were that there was a learning process of teachers creating lessons emphasizing actual experiences. Teachers designed activities for students to implement building desired attributes. Those activities were ones show its how to find values from problematic things including building any setting visions. The teachers set real-time experimentation till they tangibly achieved with regular practical activities without fail. It was recommended that the school organize the learning exchange model to fulfill different affairs by designing the public spaces for all involved to build common learning experiences. Also, the school administrators should be leaders of change entailing benefits for their school and their communities. In addition, the teachers should organize learning emphasizing student roles by real-time experimentation and design research, analyses, implantation and synthesis by the students themselves.

KEY WORDS: LEARNING PROCESS / WASTE MANAGEMENT / BAN KILO SAM SCHOOL

248 pp.